

18.9.2019

EOAK/4418/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

INVAPYSÄKÖINTIPAIKAT TAMPEREELLA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Tampereen kaupungin ja Sisä-Suomen poliisilaitoksen menettelyä vammaisille henkilöille (liikkumis- ja toimimisesteisille) tarkoitettujen pysäköintipaikkojen (invapysäköinti) järjestämistä koskevassa asiassa.

Kantelijan mukaan Tampereella oli järjestelmällisesti vaikeutettu vammaisten ja liikuntaesteisten henkilöiden pääsyä palveluiden äärelle. Vammaisille henkilöille tarkoitettuja pysäköintipaikkoja oli poistettu ja pysäköintiä vammaisen pysäköintiluvalla oli muutenkin vaikeutettu.

Eräänä esimerkkinä kantelija mainitsi invapysäköintipaikkojen puuttumisen Tampereen pääpoliisiaseman edestä (A-talo, Hatanpään valtatie 16). Kantelijan mielestä pysäköintipaikkoja suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös sellaiset pysäköintiluvan haltijat, jotka eivät vammansa vuoksi voi käyttää maanalaisia pysäköintihalleja. Kantelija korosti, että vammaisten invapysäköintipaikkojen järjestämisessä ei ole kyse pelkästään pysäköinnistä, vaan myös palvelujen saavutettavuudesta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta Tampereen kaupunki antoi 26.10.2018 päivätyn lausunnon ja selvityksen. Sisä-Suomen poliisilaitos antoi 3.10.2018 päivätyn lausunnon ja selvityksen. - - -. Tampereen kaupungin rakennusvalvonta antoi 26.8.2019 lisäselvitystä puhelimitse. Kaupungin suunnittelu- ja päällikkö antoi 29.8.2019 pyydetyn lisäselvityksen sähköpostitse.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

3.1.1 Perustuslaki

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tämän säännöksen katsotaan ilmaisevan paitsi perinteisen vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta.

Tätä yleistä yhdenvertaisuuslauseketta täydentää saman pykälän 2 momentin syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Syrjintäkielto koskee myös toimenpiteitä, jotka välillisesti johtavat syrjivään lopputulokseen. Tältä osin syrjinnän käsillä olo on arvioitava jonkin menettelyn tosiasiallisten seurausten kannalta. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustelulle asetettavat vaatimukset ovat erityisesti säännöksessä lueteltujen kiellettyjen erotteluperusteiden kohdalla kuitenkin korkeat (HE 309/1993 vp, s. 42–44).

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Keskeisiä keinoja ovat esimerkiksi perusoikeuksien käyttöä turvaavan ja täsmen-tävän lainsäädännön säätäminen sekä taloudellisten voimavarojen kohdentaminen. Perus- ja ihmisoikeuksien käytännön toteutumisen kannalta ei ole riittävää pelkästään se, että julkinen valta pidättäytyy itse puuttumasta näihin oikeuksiin, vaan usein perus- ja ihmisoikeuksien tosi-asiallinen toteutuminen edellyttää julkisen vallan aktiivisia toimenpiteitä esimerkiksi tosiasiallis-ten edellytysten luomiseksi perusoikeuksien käyttämiseksi (HE 309/1993 vp, s. 75).

3.1.2 YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (CRPD)

YK:n vammaissopimus ja sen valinnainen lisäpöytäkirja tulivat voimaan Suomessa 10.6.2016. Vammaissopimus on suoraan sovellettavaa oikeutta ja se on voimassa lainsäätöasetyksenä.

Vammaissopimuksen tarkoituksena on 1 artiklan mukaan edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Sopimuksen yleisiä periaatteita ovat 3 artiklan mukaan muun ohessa syrjimättömyys, täysimääräinen ja tehokas osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan, mahdollisuuksien yhdenvertaisuus sekä esteettömyys ja saavutettavuus.

Sopimuksen 9 artiklassa määrätään esteettömyydestä ja saavutettavuudesta. Jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimusosapuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla. Näitä toimia, joihin sisältyy saavutettavuuden esteiden tunnistaminen ja poistaminen, sovelletaan muun muassa a) rakennuksiin, teihin, kuljetukseen sekä muihin sisä- ja ulkotiloihin, koulut, asunnot, terveydenhuoltoyksiköt ja työpaikat mukaan lukien.

3.1.3 Maankäyttö- ja rakentamislaki (132/1999)

Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 117 e §:n 1 momentin mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 156 §:n 1 momentin mukaan kiinteistöä varten asemakaavassa ja rakennusluvassa määrätty autopaikat tulee järjestää rakentamisen yhteydessä. Jos asemakaavassa niin määrätään, kunta voi 2 momentin mukaan osoittaa ja luovuttaa kiinteistön käyttöön tarvittavat autopaikat kohtuulliselta etäisyydeltä. Tässä tapauksessa kiinteistönomistajalta peritään autopaikkojen järjestämisestä vapautumista vastaava korvaus kunnan hyväksymien maksuperusteiden mukaan. Autopaikkojen järjestämisvelvollisuus ei 3 momentin mukaan koske vähäistä lisärakentamista eikä rakennuksen korjaus- ja muutostyötä. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoitusta muutettaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon tästä johtuva autopaikkojen tarve.

3.1.4 Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017), voimaan 1.1.2018

Esteettömyysasetuksen 2 §:n 3 momentin mukaan, jos rakennusta varten on autopaikkoja, niistä riittävän määrän, kuitenkin vähintään yhden, on oltava tarkoitettu liikkumis- ja toimimises-teisen henkilön käyttöön. Tällaisen autopaikan on oltava vähintään 3 600 millimetriä leveä ja vähintään 5 000 millimetriä pitkä ja se on merkittävä liikkumisesteisen henkilön tunnuksella. Tässä momentissa säädetty ei koske omakotitaloa, paritaloa eikä kaupunkientaloa.

Rakennuksen esteettömyydestä annetun ympäristöministeriön ohjeen (2018) kohdassa 2.2.3 ”esteetön autopaikka” todetaan muun ohessa, että esteettömien autopaikkojen lukumäärästä on yleensä määrätty asemakaavassa. Määrän mitoitusohjeita on esimerkiksi RT-ohjekorteissa. Autopaikat on tarkoituksenmukaista sijoittaa lähelle rakennuksen sisäänkäyntiä, jolloin rakennukseen johtava kulkuväylä on mahdollisimman lyhyt. Jos rakennuksella ei muutoinkaan ole autopaikkoja, asetus ei velvoita järjestämään autopaikkaa liikkumis- ja toimimises-teiselle henkilölle. Rakennuksessa vierailevia varten merkityistä autopaikoista ainakin osa suositellaan mitoitettavan esteettömäksi, jolloin ne soveltuvat kaikille käyttäjille rakennuksen koosta ja käyttö-tarkoituksesta riippumatta.

3.2 Saadut selvitykset ja lausunnot

3.2.1 Sisä-Suomen poliisilaitos

Sisä-Suomen poliisilaitos toteaa lausunnossaan, että ennen kantelijan mainitsemaa korjaus- ja kunnossapitotyötä Tampereen pääpoliisiaseman edustalla ei ollut varsinaista invapysäköinti-paikkaa. Sen sijaan kyseisen katualueen kohdassa oli maksullinen asiakaspysäköintipaikka, jo-hon luonnollisesti liikuntavammaisen pysäköintiluvalla on saanut pysäköidä maksutta, jos tilaa on ollut.

Poliisilaitoksen tietoon ei ennen tätä kantelua ole tullut valituksia siitä, että invapysäköinnissä Tampereen pääpoliisiaseman edessä olisi ollut ongelmia. Selvityksen mukaan tästä voinee vetää sen johtopäätöksen, että pääpoliisiaseman A-talon iso remontti siitä aiheutuneine asiakas-pysäköintimahdollisuuden täydellisine poistumisineen on tosiasiallinen syy siihen epäkohtaan, joka kantelukirjoituksessa tuodaan esiin.

Sisä-Suomen poliisilaitos toteaa käsityksenään, että oikeusnormien valossa ei ole aivan yksi-selitteistä, kenelle invapysäköintipaikkojen järjestämismvastuu kulloinkin rakennuksen elinkaaren eri vaiheissa kuuluu ja minkä sisältöisestä velvoitteesta kulloinkin on kyse. Kantelun tarkoitta-maa Tampereen pääpoliisiaseman A-taloa koskien on eri toimijoilla lähtökohtaisesti eri roolit ja sen mukaisesti erilaiset toimimisvelvoitteet: Tampereen kaupunki kaavoittajana ja rakennuslu-van myöntäjänä, Senaatti-kiinteistöt kiinteistön omistajana, Poliisihallitus kiinteistön vuokralle ottajana ja Sisä-Suomen poliisilaitos kiinteistön käyttäjänä.

Poliisilaitoksen käsityksen mukaan rakentamista koskevan lainsäädännön säännökset liikkumi-sesteettömästä rakentamisesta eivät koske olemassa olevaa rakennusta, jossa ei olla teke-mässä rakennusvalvontaviranomaisen lupaa edellyttäviä muutostöitä. Kantelun tarkoittamaan A-taloon ollaan parhaillaan tekemässä sisäilmaongelmiin liittyviä korjaus- ja kunnossapitotöitä, mutta poliisilaitoksella ei edellä mainitun rajatun roolinsa vuoksi ole käsitystä siitä, onko ky-seessä rakennusvalvontaviranomaisen lupaa edellyttävä muutostyö. Tosiasiallisesti korjaus- ja kunnossapitotyöt kylläkin ovat poistattaneet töiden ajaksi käytöstä rakennuksen edessä olleen asiakaspysäköinnin kokonaisuudessaan.

Poliisilaitoksen mielestä on kuitenkin selvää, että poliisilaitoksellakin on vastuu toimia aktiivisesti, joskin omasta roolistaan aiheutuvien rajoitteiden puitteissa sen tavoitteen suuntaan, että pääpoliisiaseman A-talon eteen korjaus- ja kunnossapitotöiden loputtua avautuvasta asiakaspysäköintitilasta harkittaisiin yhden paikan merkitsemistä invapysäköintiin tarkoitetuksi. Selvää kuitenkin on, ettei kyseinen asia ole poliisilaitoksen lopullisessa päätösvallassa.

Apulaispoliisipäällikkö - - - selvityksen mukaan liikennemerkkien asettaminen kuuluu kaupungin toimivaltaan, eikä poliisilaitoksella ole mahdollisuutta varata (katualueelta) liikuntavammaisille pysäköintipaikkoja. Apulaispoliisipäällikön mukaan poliisilaitos tulee esittämään kaupungille, että kun poliisitalon korjaus on saatettu päätökseen, kaupunki asettaisi liikennemerkin, jolla poliisitalon edestä varattaisiin yksi pysäköintiruutu liikuntavammaisten pysäköintiin.

3.2.2 Tampereen kaupungin selvitys

Kaupungin selvityksen mukaan kantelijan esittämät väitteet olivat perusteettomia. Kantelija kertoi olleensa yhteydessä kaupungin pysäköinninvalvontaan noin kuukautta ennen kantelun tekemistä. Kaupunki katsoo selvityksessään, että siltä osin, kuin kantelija on ollut yhteydessä pysäköinninvalvontaan, häntä on opastettu ja neuvottu viranomaisen neuvontavelvollisuuden mukaisesti. Kaupungin tiedossa ei ole, että kantelija olisi ollut yhteydessä niihin Tampereen kaupungin henkilöihin, joille pysäköinnin kehittäminen ja liikkumis- ja toimintaesteisten autopaikkojen (liikkumis- ja toimintaesteiset = LE) toteuttaminen kuuluu eli joko kaupungin liikennejärjestelmän suunnittelu-yksikköön tai rakennuttaminen-yksikköön.

Kantelija ei ole kaupungin tietojen mukaan jättänyt kaupungin asiakaspalveluun kirjallista palautetta invapysäköinnin kehittämiseen liittyen, jolloin palaute olisi automaattisesti ohjautunut oikeille asiantuntijoille. Mikäli asiasta vastaavat asiantuntijat olisivat olleet tietoisia kantelijan esittämistä invapysäköintiin liittyvistä puutteista, olisi niihin etsitty yhdessä kantelun tekijän kanssa ratkaisua.

Selvityksen mukaan kaupunki katsoo toimineensa helpottaakseen vammaisten ja muuten huonosti liikkumaan kykenevien pysäköintiä muun ohella seuraavilla tavoilla.

Tampereen kaupunki on toteuttanut keväällä 2018 erillisen selvityksen liikkumis- ja toimintaesteisten pysäköinnin kehittämisestä ja ongelmakohtien parantamisesta. Selvityksen yhteydessä toteutettiin maaliskuussa 2018 uusien invapysäköintipaikkojen tarvetta sekä nykyisten invapaikkojen puutteita kartoittava kysely, jota jaettiin Tampereen vammaisjärjestöjen kautta. Kyselyyn vastasi yhteensä 72 henkilöä, ja sen avulla saatiin arvokasta tietoa invapysäköinnin jatkokehittämistä varten. Selvityksen tuloksia esitettiin myös Tampereen vammaisneuvostolle, joka kokouksessaan totesi selvitystyön ja sen loppuraportin ansiokkaaksi ja liikuntaesteisten pysäköinnin kehittämisen kannalta hyväksi ohjeeksi. Selvityksessä esille nousseita kehittämiskohteita on tarkoitus lähteä toteuttamaan jo vuonna 2018.

Tampereen kaupunki on toteuttanut kaupunkilaisten aloitteesta kaksi kokonaan uutta invapysäköintikohdetta vuoden 2018 aikana, jotka sijaitsevat Erikoissuutarit Ky:n toimipaikan luona osoitteessa Pinninkatu 58 ja Tampereen pääpoliisiaseman (B-talo) luona osoitteessa Sorinkatu 12.

Tampereen kaupunki on määritellyt vuosien 2016–2018 aikana kevyen liikenteen ns. esteettömyyden erikoistason reitit eli reitit, joilla esteettömyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Muillakin alueilla edellytetään ns. esteettömyyden perustason toteutumista.

Tampereen kaupunki katsoo toimineensa asiassa asianmukaisesti pysäköintijärjestelyiden osalta. Selvityksen mukaan on tosin mahdollista, että kantelijan kuvaileman erityisryhmän, joka ei kykene käyttämään maan alla sijaitsevia pysäköintipalveluja, hissejä, liukuportaita, ja kulkemaan meluherkkyyden vuoksi pidempiä matkoja, ei ole kaikissa kaupungin keskusta-alueen pysäköintijärjestelyissä aina kyetty täysimääräisesti vastaamaan johtuen muun ohella keskustassa käynnissä olevista rakennushankkeista.

Kantelussa on myös mainittu neljä pysäköintijärjestelyä Tampereen keskustan alueella, joihin kaupunki selvityksessään ottaa kantaa.

1) Tampereen kaupunki toteaa, että Hatanpään valtatiellä Tampereen pääpoliisiaseman edestä ei kantelun kuvauksesta poiketen ole poistettu invapaikkoja, vaan väliaikaisesti 4 kpl tavallisia maksullisen pysäköinnin paikkoja. Tampereen kaupungin katutilavalvonnan mukaan maksullisen pysäköinnin tilalle siirrettiin tilapäisesti bussipysäkki, koska katusaneerauksen yhteydessä todettiin Hatanpään valtatie ja Vuolteenkadun liittymän toimivuuden heikentyneen liikaa liian lähellä sijainneen bussipysäkin vuoksi. Katusaneerausurakan valmistumisen jälkeen tilanne on palautettu alkuperäiseksi eli pääpoliisiaseman edessä olleet pysäköintipaikat on otettu takaisin käyttöön. Tampereen kaupunki katsoo toimineensa asiassa asianmukaisesti ja pyrkiensä ottamaan kaikkien kuntalaisten ja erityisryhmien tarpeet mahdollisimman hyvin huomioon, mutta on mahdollista, että pysäköintijärjestelyjen väliaikaisesta muutoksesta on aiheutunut pysäköintipaikkojen saatavuuden väliaikaista heikentymistä.

2) Yliopiston Apteekin sijainti nykyisessä paikassaan osoitteessa Hämeenkatu 16 on ollut haastava useastakin eri näkökulmasta. Raitiotien rakentamisen yhteydessä tullaan kiinteistön kohtaan toteuttamaan raitiotien pysäkki, ja rakentaminen estää tällä hetkellä pysäköinnin kiinteistön edessä. Tämä on muodostanut ongelman muun ohella liikuntarajoitteisille, apteekin logistiikalle ja takseille, jotka ovat tottuneet jättämään asiakkaita apteekin eteen. Yliopiston apteekki on kuitenkin kesän 2018 aikana toteuttanut toimitilojensa saneerausta, ja tässä yhteydessä apteekkiin tehtiin toinen sisäänkäynti Kauppakadun puolelta. Kauppakadulla on jo nykyisin invapysäköintipaikka aivan uuden sisäänkäynnin vieressä, joten kyseisen ongelman voidaan nähdä tältä osin jo ratkenneen. Myös raitiovaunujen hankinnassa on pyritty huomiomaan esteettömyys mahdollisimman hyvin, jotta kaikilla olisi tasapuolinen mahdollisuus käyttää sitä liikennevälineenä.

Kantelussa mainittu pysäköintipaikka Kuninkaankadun kävelyosuudella olisi erittäin haastava toteuttaa, sillä kyseessä oleva ympäristö halutaan lähtökohtaisesti pitää kävelijän ympäristönä. Kyseisellä osuudella pidetään kesäisin muun muassa myyntikojuja. Kantelijan esittämä kävelyosuus on myös huomattavasti kapeampi kuin se osuus Kuninkaankadun kävelyosuudesta, jossa huoltoajo ja invapysäköinti on sallittu myyntitoiminnasta huolimatta. Ajoneuvoliikenteen salliminen kantelijan esittämässä paikassa invapysäköintiä varten aiheuttaisi liikenneturvallisuusriskejä jalankulkijoille, eikä sitä tästä syystä voi pitää hyvänä ratkaisuna.

3) Hämeenkadun itäpään osalta henkilöautojen pysäköinnin tila on muuttunut aikaisemmasta raitiotien rakentamisen aiheuttaman tilanteen vuoksi. Henkilöautoilu on vuoden 2018 aikana kielletty kokonaan henkilöautoilta ja vain joukkoliikenne, taksit, huoltoliikenne ja pyöräily on nykyisin kadulla sallittua. Tässä yhteydessä myös kaikki pysäköinti Hämeenkadulla on poistunut. Raitiotien rakentamisen yhteydessä ei ole ollut mahdollista säilyttää pysäköintiä, koska Hämeenkatu saneerataan kokonaan uusiksi ja työmaa-alue on laajuudeltaan koko Hämeenkadun mittainen ja kattaa leveydeltään lähes koko kadun. Hämeenkatu on myös raitiotien valmistumisen jälkeen joukkoliikennekatu, jonka varrella pysäköintiä on ollut tarkoitus sallia vain huoltoliikenteelle sekä takseille asiakkaiden noutamista ja jättämistä varten. Edellä mainitun kaupungin laatiman invapysäköintiselvityksen yhteydessä Hämeenkadun merkitys nousi kuitenkin vahvasti esiin, ja kaupungin liikennesuunnittelu tulee perusteellisesti arvioimaan, miten erityisryhmien pääsy kadun varrella sijaitseviin palveluihin voidaan parhaiten tulevaisuudessa mahdollistaa.

Tampereen kaupunki toteaa Hämeenkadun itäpään rautatieaseman seudun pysäköintipalveluista myös, että maan pinnalla sijaitsevia invapysäköintipaikkoja sijaitsee muun ohella asema-aukiolla rautatieaseman seinustalla ja Kyttälänkadulla.

4) Tampereen kaupunki toteaa, että kantelussa mainitun Sponda Oyj:n suunnitteleman ja toteuttaman huhtikuussa 2018 avatun Ratinan uuden kauppakeskuksen pysäköintijärjestelyissä ja lähialueen katujen suunnittelussa on pyritty ottamaan huomioon erityisryhmien tarpeet ja palvelujen saavutettavuus mahdollisimman kattavasti. Lähimmät invapysäköintiin varatut kadunvarsipaikat on sijoitettu noin 150 metrin päähän Ratinan kauppakeskuksesta, minkä lisäksi kauppakeskuksen pysäköintilaitoksessa on invapysäköintipaikkoja. Edellä mainittujen pysäköintipaikkojen on saatavilla olleen tiedon mukaan arvioitu riittävän kaikkiin tarpeisiin ja palvelujen riittävään saavutettavuuteen. Tampereen kaupunki katsoo toimineensa asiassa asianmukaisesti ja toteaa, että mikäli kantelijan mainitsemasta asiasta oltaisiin oltu yhteydessä Tampereen kaupungin liikennejärjestelmän suunnittelu -yksikköön, asiaan olisi pyritty löytämään löydetty yhdessä ratkaisu kauppakeskuksen valmistumisen jälkeenkin.

Selvityksen mukaan julkisten palveluiden osalta vammaisten ja muiden liikkumisrajoitteisten tarpeet otetaan myös jatkossa Tampereen kaupungin toimesta entistä paremmin huomioon pysäköinnin suunnittelussa sekä rakennusvalvonnassa. Kaupunki toteaa myös, että kasvavassa ja jatkuvassa muutostilassa olevassa kaupungissa on välillä vaikeaa taata pääsy henkilöautolla jokaisen palvelun oven eteen, vaikka mahdollisimman kattavaan palvelujen saavutettavuuteen aina pyritäänkin. Kaupunki pyrkii ohjeistamaan invapysäköinnin saatavuudesta myös internet-sivuillaan, josta muun ohella on löydettävissä 22.1.2018 päivätty kartta keskustan alueen invapysäköintipaikoista.

Selvityksessään Tampereen kaupunki katsoo toimineensa asiassa asianmukaisesti ja ottaneensa tiedossa olevien erityisryhmien pysäköintiin liittyvät tarpeet asianmukaisesti huomioon toiminnassaan. Kaupunki toteaa ottavansa jatkossa huomioon myös kantelussa mainitut seikat pysäköinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

3.3 Kannanotto

3.3.1 Tampereen pääpoliisiaseman invapysäköinnin järjestäminen

Apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan AOA 15.11.2013 (Dnro 2159/4/12) arvioinut muun ohessa Tampereen pääpoliisiaseman invapysäköinnin järjestämistä.

Apulaisoikeusasiamies totesi edellä mainitussa ratkaisussaan, että autopaikkojen järjestäminen ylipäätään ei välttämättä ole täysin ongelmattonta. Oikeudellisen arvioinnin ongelmallisuutta invapysäköinnin osalta lisää se, että rakentamista koskevan lainsäädännön säännökset liikkumiseesteettömästä rakentamisesta eivät koske olemassa olevaa rakennusta, jossa ei olla tekemässä rakennusvalvontaviranomaisen lupaa edellyttäviä muutostöitä. Toisaalta samassa yhteydessä apulaisoikeusasiamies katsoi, että koska liikkumiseesteettömyys on yksi rakentamiselle asetettavista keskeisistä vaatimuksista, liikkumiseesteettömyyttä koskevia säännöksiä tulkittaessa tulee ottaa huomioon perustuslain yhdenvertaisuutta ja syrjintäkieltoa koskevat perusoikeussäännökset.

Edelleen apulaisoikeusasiamies totesi asiaan liittyvistä oikeudellisista tulkintakysymyksistä, että silloin, kun invapysäköintipaikkoja tulee järjestää, ei ole aivan yksiselitteistä, kenelle tämä konkreettisesti kulloinkin kuuluu ja minkä sisältöisestä velvoitteesta on kyse. Asiassa voi nimittäin olla useita toimijoita, joilla voi olla roolinsa perusteella erilainen toimimisvelvoite: kunta muun

muassa kaavoittajana ja rakennusluvan myöntäjänä (sekä katualueiden hoitajana), kiinteistön omistaja, kiinteistön vuokralle ottaja ja kiinteistön varsinainen käyttäjä.

Apulaisoikeusasiamies katsoi ratkaisussaan, ettei hän voi toimivaltansa puitteissa arvioida tilojen vuokranantajana ja omistajana toimivan Senaatti-kiinteistöt menettelyä. Apulaisoikeusasiamies totesi, että tuolloin esillä olleessa asiakokonaisuudessa hän voisi lähtökohtaisesti arvioida vain kunnan sekä tilojen vuokralle ottajan ja niiden varsinaisen käyttäjän menettelyä. Kaksi viimeksi mainittuakaan eivät nimittäin voi jättäytyä asiassa passiivisiksi, vaan niiden tulee toimitilaratkaisuja tehdessään kiinnittää huomiota myös invapysäköinnin järjestämisestä koskeviin näkökohtiin.

Tuolloin kanteluasian selvittämiseksi hankituista tiedoista ilmeni, että rakennusluvut kohteisiin oli myönnetty yli kaksi vuotta ennen kantelun vireille tuloa. Kun oikeusasiamies ei lain mukaan ilman erityistä syytä tutki yli kaksi vuotta vanhoja asioita, apulaisoikeusasiamies ei silloin erikseen ryhtynyt tutkimaan sitä, miten invapysäköintiasiat oli esimerkiksi kaavoitus- tai rakennuslupamenettelyssä alun perin otettu huomioon.

Apulaisoikeusasiamies totesi vielä, että invapysäköinnin järjestämisestä koskeva kysymys on perimmältään valtakunnallinen, minkä vuoksi hän ei pitänyt tarkoituksenmukaisena ottaa enemmälti kantaa yksittäisten viranomaisten toimiin. Apulaisoikeusasiamies katsoi toisaalta, ettei hän voi myöskään ryhtyä erikseen selvittämään kaikkien valtion virastojen ja laitosten invapysäköinnin tilannetta ja siihen liittyen sitä, miten asia on esimerkiksi kaavoituksessa ja rakennuslupamenettelyssä kussakin kunnassa otettu huomioon.

Apulaisoikeusasiamies katsoi kuitenkin aiheelliseksi saattaa invapysäköinnin järjestämisestä koskevan asian oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön tietoon ja pyysin niitä selvittämään minulle, millä tavoin niiden hallinnonaloilla on toimitilaratkaisuja tehtäessä – esimerkiksi tiloja vuokrattaessa – kiinnitetty huomiota invalidipysäköinnin järjestämiseen ja pyritty vaikuttamaan näiden pysäköintipaikkojen saamiseen. Samalla hän pyysi myös valtiovarainministeriötä, jonka hallinnonalalla Senaatti-kiinteistöt toimii ja joka on edellä tarkoitettujen toimitilojen omistaja ja vuokranantaja, ilmoittamaan, miten invapysäköintiin liittyvät näkökohdat otetaan huomioon liikelaitoksen toiminnassa.

Kun otetaan huomioon nyt tutkittavana olevan kantelukirjoituksen sisältö, en lähde tässä yhteydessä selostamaan yksityiskohtaisesti vuonna 2014 saatuja selvityksiä, mutta totean yleisesti, että selvityksissä oli kuvattu eri hallinnonaloilla invapysäköinnin nykytilaa ja ongelmia sekä kehittämiskohteita. Selvityksissä oli kerrottu myös toimenpiteistä, joilla invapysäköinnin tilaa voidaan tulevaisuudessa kehittää ja parantaa. Poliisihallituksen 15.1.2014 antamassa selvityksessä todettiin, että Poliisihallitus pyytää Senaatti-kiinteistöjä ja muita vuokranantajiaan varmistamaan, että poliisihallinnon asiakaspalvelutilojen yhteydessä on invapysäköintimahdollisuus ja ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin ja neuvotteluihin sellaisen järjestämiseksi.

Nyt tutkittavana olevan kantelukirjoituksen johdosta arvioin seuraavassa invapysäköintiä Tampereen pääpoliisiaseman A-talon pysäköintipaikkojen osalta.

Saamastani selvityksestä ilmenee, että Hatanpään valtatie korjaus- ja kunnossapitotyöt sekä pääpoliisiaseman remontti aiheuttivat sen, että pääpoliisiaseman A-talon edessä katualueella olleet asiakaspysäköintipaikat poistettiin töiden ajaksi kokonaisuudessaan. Tampereen kaupungin selvityksen mukaan Hatanpään valtatie katusaneerausurakan valmistumisen jälkeen pysäköintipaikkojen tilanne on palautettu alkuperäiseksi eli pääpoliisiaseman edessä olleet pysäköintipaikat on otettu takaisin käyttöön. Saadun tiedon mukaan invapysäköintipaikkoja ei ole Hatanpään valtatie puolelle merkitty. Kuitenkin lähistöllä sijaitsevan poliisin päivystyksen ja löytötavaratoimiston eteen (B-talo, Sorinkatu 12 kohdalle) on lisätty yksi invapysäköintipaikka

maksullisen pysäköintiruudun tilalle. Selvityksen mukaan kaupunki on pyrkinyt ottamaan kaikkien kuntalaisten ja erityisryhmien tarpeet mahdollisimman hyvin huomioon, mutta on mahdollista, että pysäköintijärjestelyjen muutoksesta on aiheutunut pysäköintipaikkojen saatavuuden väliaikaista heikentymistä.

Tampereen kaupungin rakennusvalvonnasta saadun tiedon mukaan pääpoliisiaseman sisäilmaongelmiin liittyvissä korjaus- ja kunnossapitotöissä ei ole ollut kysymys sellaisesta rakennusvalvontaviranomaisen lupaa edellyttävästä muutostyöstä, joka velvoittaisi kiinteistön omistajaa remontin yhteydessä arvioimaan uudelleen poliisiaseman tontilla sijaitsevien autopaikkojen järjestämistä. Kiinteistön (tontin) omistajan vastuulle ei kuulu tontin rajojen ulkopuolella katualueella olevat pysäköintipaikat, joiden järjestäminen kuuluu kaupungin vastuulle. Kantelussa mainittujen poliisiaseman edessä sijaitsevien pysäköintipaikkojen osalta kysymys on kaupungin vastuulle kuuluvasta katualueen pysäköinnin järjestämisestä.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen selvityksen mukaan poliisilaitos tulee esittämään kaupungille, että kun poliisitalon korjaus on saatettu päätökseen, kaupunki asettaisi liikennemerkkin, jolla poliisilaitoksen (A-talo) edestä varattaisiin yksi pysäköintiruutu liikuntavammaisten pysäköintiin. Pidän poliisilaitoksen esitystä hyvänä ja kannatettavana vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämisen näkökulmasta. Myönteistä on, että saadun selvityksen mukaan kaupunki on merkinnyt yhden pääpoliisilaitoksen B-talon edustalla sijaitsevan pysäköintipaikan invapysäköintipaikaksi.

Saamani selvityksen perusteella näyttää siltä, että remonttien aikaisten pysäköintijärjestelyjen muutoksesta on aiheutunut pysäköintipaikkojen saatavuuden väliaikaista heikentymistä pääpoliisiaseman edessä. Usein pysäköintipaikkojen poistaminen aiheuttaa erityisiä ongelmia niille vammaisille ja liikuntaesteisille henkilöille, jotka tarvitsevat pysäköintipaikan esimerkiksi asioidakseen viranomaisessa. Saamastani selvityksestä ei ilmene, että pääpoliisiaseman edustalla katualueella olevan remontin ajaksi olisi järjestetty korvaavia (inva)pysäköintipaikkoja tai tehty muita vaihtoehtoisia pysäköintijärjestelyjä.

Tampereen kaupungin invapysäköintiä koskevan selvitystyön (2018) toimenpidesuosituksissa mainitaan, että työmaiden aikana tulee varmistaa, että korvaavia autopaikkoja osoitetaan mahdollisimman läheltä poistettuja. Selvityksen mukaan korvaavien autopaikkojen toteutus on työmaan vastuulla ja kaupungin katutilavalvonta vastaa työmaiden järjestelyistä.

Totean yleisesti, että YK:n vammaissopimus, joka tuli Suomessa voimaan vuonna 2016, edellyttää esteettömyyden ja saavutettavuuden laaja-alaista huomioimista kaikessa toiminnassa. Tämä koskee esimerkiksi ympäristön, katualueiden ja rakennusten suunnittelua koskevia hankkeita ja niiden toteuttamista. Sopimus velvoittaa tekemään esteettömyyden toteuttamiseksi erityisiä toimenpiteitä, jotta vammaisille henkilöille voidaan varmistaa tosiasiallisesti yhdenvertainen pääsy fyysiseen ympäristöön ja mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintoihin tasavertaisena kansalaisena.

Asia ei tältä osin anna minulle aihetta muuhun, kuin että kiinnitän Tampereen kaupungin huomiota edellä erityisesti työmaiden ja kunnossapitotöiden aikana järjestettävästä invapysäköinnistä sanottuun.

3.3.2 Tampereen kaupungin invapysäköinnin järjestäminen yleisesti

Kuten edellä on todettu, Tampereen kaupunki toteutti keväällä 2018 erillisen selvityksen liikkumis- ja toimintaesteisten pysäköinnin kehittämistä ja ongelmakohtien parantamisesta. Selvitystyön tarkoituksena oli antaa kaupungille tietoa siitä, mitä asioita liikkumis- ja toimimisesteisille soveltuvan pysäköinnin järjestämisessä tulee huomioida. Tarkoituksena oli myös antaa kuva

nykytilanteesta työssä toteutetun kyselyn tuloksiin perustuen. Työssä kartoitettiin invapysäköintiä koskeva lainsäädäntö, ohjeet ja suositukset sekä toteutettiin kysely, johon pyydettiin vastauksia vammaisjärjestöjen kautta.

Jatkotoimenpiteiden tavoitteena oli helpottaa nykyisten autopaikkojen käyttöä, varmistaa nykyisten paikkojen riittävyys sekä kehittää invapysäköintiä. Selvityksessä esitettiin seuraavia suosituksia jatkotoimenpiteiksi:

- Inventoidaan kyselyn tuloksia hyödyntäen nykyisten invapysä- köintipaikkojen laatu ja korjataan mahdolliset havaitut puutteet. Inventoinnin yhteydessä tarkistetaan paikkojen merkintätapa (maalauksen lisäksi liikennemerkillä).
- Tutkitaan kyselyssä esiin tulleiden lisäpaikkojen toteuttamista. (Uusien pysäköintipaikkojen osalta rakennushankkeissa katutilavalvonta pyytää lausunnon invapysäköinnistä vammais- ja esteettömyysasiamieheltä).
- Laaditaan nykyisistä invapysäköintipaikoista kartta, jota jaetaan kaupungin nettisivuilla ja Oskarissa.
- Ohjeistetaan kunnossapitourakoitsijoita siitä, että invapysä- köintipaikkoja ei voida hyödyntää lumien säilytystilana.
- Varmistetaan, että työmaiden aikana osoitetaan korvaavia paikkoja mahdollisimman läheltä poistettuja.
- Vähennetään invapysäköintipaikkojen väärinkäyttöä tehostamalla pysäköinninvalvontaa.

Käytettävissäni olevista asiakirjoista ilmeni, että selvitystyön lähtökohtia ja etenemistä on esitelty Tampereen vammaisneuvoston kokouksessa. Selvitystyöhön osallistunut kaupungin vammais- ja esteettömyysasiamies esiteli vammaisneuvostolle selvitystyön ja kyselyn tuloksia sekä näiden pohjalta laadittuja toimenpide-ehdotuksia. Vammaisneuvosto piti selvitystyötä ja sen lopuraporttia ansiokkaana ja liikuntaesteisten pysäköinnin kehittämisen kannalta hyvänä ohjeena. Vammaisneuvosto seuraa tulevassa kokouksessaan pysäköintiselvityksen aiheuttamien toimenpiteiden edistymistä (ote vammaisneuvoston pöytäkirjasta 14.6.2018).

Saamassani Tampereen kaupungin selvityksessä oli kuvattu yksityiskohtaisesti kaupungin invapysäköinnin nykytilaa, haasteita ja kehittämistyötä. Selvityksessä oli myös otettu kantaa kantelukirjoituksessa esitettyyn arvosteluun. Kantelukirjoituksen ja saamani selvityksen perusteella en ole tältä osin voinut havaita lainvastaista menettelyä tai velvollisuuksien laiminlyöntiä invapysäköinnin järjestämisessä.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö invapysäköinnin järjestämisessä ja eri vammaisryhmien huomioimisessa voisi olla kehitettävää. Pidänkin hyvin myönteisenä sitä, että Tampereella on tehty liikkumis- ja toimintaesteisten pysäköinnin järjestämisestä selvitys, jossa on esitetty toimenpiteitä invapysäköinnin kehittämiseksi ja tilanteen parantamiseksi. Toimenpiteiden toteuttamisen säännöllisellä seurannalla kaupunki voi tulevaisuudessa jatkaa invapysäköinnin kehittämistyötä ja vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämistä.

4 TOIMENPITEET

Kiinnitän Tampereen kaupungin huomiota edellä kohdassa 3.3.1 sanottuun. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Tampereen kaupungille.

Lähetän päätökseni tiedoksi myös Sisä-Suomen poliisilaitokselle.